

ПОВІДОМЛЕННЯ

про утворення разової спеціалізованої вченої ради

Заклад освіти/наукова
установа

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(ідентифікаційний код 02071240)

1. Здобувач ступеня доктора філософії

1.1. ПІБ здобувача ступеня
доктора філософії

Степенюк Олег Григорович

1.2. Освітньо-наукова
програма, яку завершив
здобувач

38603 Право (081 Право)

1.3. Окремі елементи
освітньо-наукової програми
забезпечуються іншим
закладом вищої освіти/
науковою установою (у тому
числі іноземним)

ні

2. Дисертація

2.1. Тема дисертації

Герман Даубеншпек і матеріально-правова реляційна техніка

2.2. Анотація дисертації

Степенюк О. Г. Герман Даубеншпек і матеріально-правова реляційна техніка. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.
Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право. – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2023 р.
Запропонована робота містить аналіз і виклад результатів наукового дослідження, предметом якого є матеріально-правова реляційна техніка, а об'єктом – реляційна техніка як така, тобто стандартна реляційна техніка, репрезентована Германом Даубеншпеком (1831-1915) та редакторами його праці «Реферат, вотум, присуд: керівництво для юристів-практикантів під час стажування» (РВП), що вперше вийшла друком в 1884 році та витримала до 2023 року 36 видань, а також експертний стиль опрацювання правової справи, який починає емансипуватися від стандартної реляційної техніки ще за життя Г. Даубеншпека.
Мета дисертації – рецепція, адаптація і розвиток в Україні матеріально-правової реляційної техніки в сенсі Г. Даубеншпека.
Основна частина дисертації складається з трьох розділів, які відповідно називаються «Герман Даубеншпек і загальний дуалізм реляційної техніки», «Знаходження і застосування матеріального права в реляційній техніці» та «Експертний стиль опрацювання правової справи». Робота містить й інші релевантні реквізити.
В першому розділі йдеться про визначення поняття реляції і реляційної техніки, з'ясування історії реляційної техніки, демонстрацію внеску Г. Даубеншпека, а також редакторів РВП в розвиток стандартної реляційної техніки та про характеристику емансипації експертного стилю. Закінчується цей розділ констатацією потреби в рецепції, адаптації і розвитку реляційної техніки в Україні. Під реляцією пропонується розуміти вибірку і

відкриту комбінацію документів (реферат, експертний висновок (вотум), присуд), які можуть складатися в процесі підготовки розгляду справи колегією суддів.

Стандартна реляційна техніка – це методика підготовки реляції (у тій чи іншій комбінації її елементів). Ця методика з часів Г. Даубеншпека в Німеччині є переважно навчальною, післяуніверситетською (стажувальною, референдарною) дисципліною, тоді як власне суддівський елемент сьогодні є значною мірою нівельованим. В роботі пропонується розрізнати комплексну (процесуально- і матеріально-правову) стандартну реляційну техніку, з одного боку, і матеріально-правову реляційну техніку, з іншого. Під матеріально-правовою реляційною технікою узагальнено розуміється матеріально-правова складова комплексної і стандартної реляційної техніки і емансипована матеріально-правова складова такої техніки у формі експертного стилю. Відзначено, що у першому випадку матеріально-правова реляційна техніка є тільки частиною комплексної реляційної техніки, а в другому випадку експертний стиль повністю охоплюється поняттям матеріально-правової реляційної техніки. Оскільки встановлено, що ці дві складові частини реляційної техніки як такої в наші дні істотно не відрізняються, то в подальшому розглядається *pars pro toto* переважно експертний стиль як надзвичайно важливий феномен німецької правової культури, який становить особливий інтерес і в Україні.

В роботі пропонується періодизація історії стандартної реляційної техніки в Німеччині, а саме розрізняються класичний, або старий період, перехідний період і сучасний, або новий період. Зазначені три періоди в історії реляційної техніки визначаються такими датами: класичний (старий) період триває приблизно з 1500 по 1850 рік, перехідний – з 1850 по 1930 рік, а сучасний – з 1930 року донині. В основу періодизації покладено такі факти, як виникнення реляційної техніки, перехід від письмового до усного судового процесу, а також перетворення реляційної техніки в робочий метод опрацювання правового матеріалу. Дисертація містить виклад творчих здобутків Г. Даубеншпека, – судді і ученого, – який започаткував стандартний посібник з реляційної техніки. Показано також зміни, які були внесені редакторами, які видають цей посібник донині. При цьому встановлено, що основою для актуального стану стандартної реляційної техніки і емансипації експертного стилю стали два поняття: конклюдентність (*Schlüssigkeit*), тобто можливість окремого розгляду правової проблеми як з боку позивача, так і з боку відповідача, і субсумція, тобто підведення факту під норму, розвиток яких є заслугою в рамках реляційної техніки П. Заттельмахера і В. Зірпа. Основною заслугою Г. Даубеншпека в аспекті стандартної реляційної техніки вважається включення ним до свого посібника поділу норм на основні та допоміжні і, зокрема, поділу норм, якщо говорити узагальнено, на правообґрунтовані та правозаперечні норми, причому в останньому випадку йдеться про абсолютні і відносні правозаперечні норми. Особлива увага в дисертації звертається на так звану емансипацію експертного стилю, яка відбувається у формі відокремлення і паралельного співіснування в ХХ і ХХІ століттях як стандартної реляційної техніки, так і експертного стилю, який є нічим іншим, як формою знаходження і застосування матеріального права без необхідності

аналізу питань процесуального права, тобто редукованою формою стандартної реляційної техніки, передусім такої її складової як вотумна техніка (техніка складання експертного висновку (вотума)). Подається загальна характеристика експертного стилю, періодизація його історії та події-віхи, які стали основою для неї. Так, пропонується така періодизація історії експертного стилю: перший етап триває з 1884/1896 року до 1971 року і може називатися субсумтивним, а другий з 1971 донині і може називатися

деліберативно-субсумтивним. За основу береться той факт, що експертний стиль – це методика використання субсумції в процесі аналізу правової справи, а в 70-ті роки ХХ виникає теорія юридичної аргументації, яка поряд із субсумцією знає таку форму застосування права, як зважування (Р. Алексі). Так, порушується проблема залучення до експертного стилю поряд з субсумцією і зважування, вирішення якої в експертному стилі тільки намічається. Відзначається, що передісторія експертного стилю розпочинається в 1856 році. Вона тісно пов'язана з поняттям правезу (вимога- або правообґрунтувальної основної норми), іменем «Бернхард Віндшайд» та розвитком правіжного методу, який є зворотною стороною експертного стилю. У підсумку констатується дуалізм реляційної техніки як такої, який проявляється в співіснуванні стандартної реляційної техніки і експертного стилю, та пропонується розрізняти питання про рецепцію, адаптацію і розвиток матеріально-правової реляційної техніки, беручи до уваги той факт, що методична складова матеріально-правової реляційної техніки може бути як рецепована, так і розвинута, тоді як матеріально-правова складова потребує поряд з рецепцією відповідної адаптації.

В другому розділі йдеться про особливості знаходження і застосування матеріального права в реляційній техніці, при цьому зроблена зупинка на таких питаннях, як: поняття правознаходження з часів Г. Даубеншпека, старий і новий нормотеоретичний базис реляційної техніки та на питанні про такі форми застосування матеріального права, як субсумція і зважування. У першому випадку введено поняття правознаходження у вузькому, широкому і якнайширшому сенсі, причому під правознаходженням у в.с. розуміється концепт дальшого творення права, який був запропонований К. Ф. фон Савіньї і розвинутий, наприклад, Є. Ерліхом у формі вільного правознаходження. Відзначається, що його основою є відома ще римським юристам класифікація функцій претора.

Правознаходження у ш.с розуміється як поєднання дальшого творення права і тлумачення. Показано відритий характер правознаходження у ш.с. і запропоновано його доповнити за рахунок конкретизації права та використання двох форм застосування права, а саме – субсумції і зважування. Конкретизація права в дисертації

розуміється як оперування основними і допоміжними нормами та, особливо, окремими типами основних норм. В першому підрозділі поточного розділу йдеться в основному про правознаходження у ш. с., а в двох наступних підрозділах – відповідно про конкретизацію права та про форми застосування права (все це в контексті реляційної техніки). В дисертації констатується, що в реляційній техніці є можливість для існування двох

нормотеоретичних базисів: старого і нового. Старим базисом вважається поділ норм на основні і допоміжні (Б. Віндшайд), а новими поділ норм на правила як дефінітивні веління і принципи як веління оптимізації (Р. Алексі). Субсумція і зважування (як правова складова принципу пропорційності) розуміються як дві форми застосування матеріального права, причому субсумція вважається основною формою, а зважування – субсидіарною. Показано, як субсумція і зважування співвідносяться з поняттями внутрішнього і зовнішнього виправдання (правового рішення) (Є. Врублевські, Р. Алексі та ін.). В останньому розділі йдеться про відношення експертного стилю як репрезентанта матеріально-правової техніки і теорії юридичної аргументації, зведеної до теорії раціонального юридичного дискурсу Р. Алексі, а також вводиться розрізнення внутрішнього і зовнішнього експертного стилю. В першому випадку експертний стиль пропонується розуміти як особливий випадок теорії юридичної аргументації, характерною ознакою якого є особливо чітко виражений прикладний характер експертного стилю. Теорія юридичної аргументації може запропонувати для експертного стилю свої теоретичні розробки, які стосуються інтегративного виміру цієї теорії, тобто напрацювання аналітичного, нормативного і емпіричного характеру. Далі традиційний експертний стиль узагальнюється до поняття внутрішнього експертного стилю, в основі якого лежать, зокрема, правило і субсумція.

Констатується, що питання принципів як велінь оптимізації і зважування в експертному стилі є відкритим питанням і намічаються підходи до того, як це питання можна закрити. Основний підхід полягає в тому, щоб зважування було не інтегрованою, а субсидіарною складовою частиною експертного стилю, що дозволяє зберегти традиційний експертний стиль і доповнити його потрібним елементом.

У підсумку все це веде до усвідомлення, що матеріально-правова реляційна техніка – це сукупність стандартної реляційної техніки, репрезентованої Г. Даубеншпеком і його послідовниками, та експертного стилю опрацювання правової справи, які об'єднані питанням знаходження і застосування матеріального права.

2.3. Ключові слова дисертації Г. Даубеншпек, теорія юридичної аргументації, юридична методологія, філологія права, експертний стиль, внутрішнє і зовнішнє виправдання, правила і принципи, субсумція і зважування, дискурс теорія Р. Алексі, рецепція, адаптація і розвиток

2.4. Посилання, за яким розміщено текст дисертації <https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/7515>

2.5. Публікації здобувача, зараховані для захисту

Степенюк О. Г. Реляційна техніка Германа Даубеншпека та основні форми правозастосування. Нове українське право. 2021. Вип. 4. С. 270-275.

Рік 2021

Ключові слова Hermann Daubenspeck, реляція і реляційна техніка, субсумція, зважування, форми правозастосування, юридична методологія, філологія права

DOI 10.51989/NUL.2021.4.40

Одноосібне авторство так

Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
---	----

Посилання	http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/114/102
-----------	---

Степенюк О. Г. Матеріально-правова емансипація реляційної техніки: регулятивна і конститутивна ідея. Актуальні проблеми держави і права. 2022. № 96. С. 77-85.

Рік	2022
-----	------

Ключові слова	експертний стиль, правила і принципи, субсумція і зважування, юридична методологія, філософія права
---------------	---

DOI	10.32782/apdp.v96.2022.9
-----	--------------------------

Одноосібне авторство	так
----------------------	-----

Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
---	----

Посилання	http://apdp.in.ua/v96/9.pdf
-----------	---

Степенюк О. Г. Загальний (внутрішній і зовнішній) експертний стиль опрацювання правової справи. Приватне та публічне право. 2022. №4. С. 8-14.

Рік	2022
-----	------

Ключові слова	реляційна техніка, внутрішнє і зовнішнє виправдання, теорія норм, форми застосування права, юридична методологія, філософія права
---------------	---

DOI	10.32845/2663-5666.2022.4.2
-----	-----------------------------

Одноосібне авторство	так
----------------------	-----

Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
---	----

Посилання	http://pp-law.in.ua/archive/4_2022/2.pdf
-----------	---

3. Захист

3.1. Посилання, за яким здійснюватиметься онлайн-трансляція захисту	https://www.youtube.com/channel/UC7PNEvK5g8CET3dTxA-x0yQ
---	---

4. Разова рада

4.1. Дата рішення Вченої ради про утворення разової ради	18.10.2023
--	------------

Голова разової ради

ПІБ	Щербанюк Оксана Володимирівна
Місце роботи	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Посада	Професор, завідувач кафедри (Основне місце роботи)
Факультет або інший структурний підрозділ	Юридичний факультет

Науковий ступінь	Доктор наук, 12.00.02 Конституційне право; муніципальне право
Дата отримання диплома доктора філософії (кандидата наук)	-
ORCID	0000-0002-1307-2535

Публікації за тематикою дисертації

Щербанюк О. В. Соціологічна юриспруденція і сучасна реляційна техніка: загальна характеристика і синтез. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 9. С. 668-671.

Рік	2022
Ключові слова	Г. Даубеншпек, Ф. Гекк, Є. Ерліх, юриспруденція інтересів, зважування інтересів, юридична методологія, теорія юридичної аргументації, теорія норм
DOI	10.32782/2524-0374/2022-9/165
Одноосібне авторство	так
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	http://lsej.org.ua/9_2022/165.pdf

Щербанюк О. В., Вдовічен В. А. Теорія норм Р. Алексі і реляційна техніка: поняття і опосередкування. Право та державне управління. 2023. № 2. С. 250-257.

Рік	2023
Ключові слова	правила і принципи, принцип пропорційності, субсумція і зважування, юридична методологія, теорія юридичної аргументації, Г. Даубеншпек, Є. Ерліх
DOI	10.32782/pdu.2023.2.36
Одноосібне авторство	ні
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2023/36.pdf

Вдовічен В.А., Щербанюк О.В. Дицезійна детермінованість і норми для вирішення. Наукові записки. Серія: Право. 2023. Вип. 14. С. 228-232.

Рік	2023
Ключові слова	судове рішення, нормативна зумовленість, Є. Ерліх, Р. Алексі, юридична методологія, правознаходження, теорія норм для вирішення, теорія юридичної аргументації
DOI	-
Одноосібне авторство	ні
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	https://pravo.cuspu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/295/297

Рецензент

ПІБ	Вдовічен Віталій Анатолійович
Місце роботи	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Посада	Декан юридичного факультету, професор кафедри публічного права (Основне місце роботи)
Факультет або інший структурний підрозділ	Юридичний факультет
Науковий ступінь	Доктор наук, 12.00.07 Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право
Дата отримання диплома доктора філософії (кандидата наук)	-
ORCID	0000-0002-4496-6435

Публікації за тематикою дисертації

Вдовічен В. А. Норми для вирішення як результат зважування інтересів і/або принципів: ретроспективний аналіз доктринальних підходів. Наукові записки. Серія Право. 2021. Вип. 10. С. 200-205.

Рік	2021
Ключові слова	теорія юридичної аргументації, юридична методологія, Є. Ерліх, Р. Алексі, юридична теорія зважування, теорія норм, принцип пропорційності
DOI	-
Одноосібне авторство	так
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	https://cusu.edu.ua/images/nauk_zapiski/pravo/10_spec_2021/sv_10_2021_200-205.pdf

Вдовічен В. А., Маник А. З. Атрибутивність дискреційної активності судді та вільного правознаходження у доктринальній концепції Є. Ерліха. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 9. С. 411-414.

Рік	2021
Ключові слова	Є. Ерліх, вільне правознаходження, динамічне правотлумачення, нормативна сила фактичного, зважування інтересів, суддівська дискреція, суддівська діяльність
DOI	10.32782/2524-0374/2021-9/103
Одноосібне авторство	ні
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	http://lsej.org.ua/9_2021/107.pdf

Гураленко Н.А., Вдовічен В.А. Єдність правознаходження в новій реляційній техніці. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 6. С. 700-704.

Рік	2023
Ключові слова	зв'язане і вільне правознаходження, тлумачення права, дальше творення права, норми для вирішення, юридична методологія, теорія юридичної аргументації, експертний стиль, Г. Даубеншпек
DOI	10.32782/2524-0374/2023-6/165
Одноосібне авторство	ні
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	http://www.lsej.org.ua/6_2023/165.pdf

Рецензент

ПІБ	Гураленко Наталія Анатоліївна
Місце роботи	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Посада	Професор, завідувачка кафедри теорії права та прав людини (Основне місце роботи)
Факультет або інший структурний підрозділ	Юридичний факультет
Науковий ступінь	Доктор наук, 12.00.12 Філософія права
Дата отримання диплома доктора філософії (кандидата наук)	-
ORCID	0000-0003-0884-215X

Публікації за тематикою дисертації

Гураленко Н.А. Аксиологічні основи сучасної реляційної техніки. Правові новели. 2023. № 20.С. 258-266.

Рік	2023
Ключові слова	юридична методологія, теорія юридичної аргументації, К. Ларенц, Г. Даубеншпек, аксіологічні практичні поняття, добро, норми і принципи, зважування благ, юриспруденція оцінок, нормативний вимір
DOI	10.32782/ln.2023.20.36
Одноосібне авторство	так
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	http://legalnovels.in.ua/journal/20_2023/36.pdf

Гураленко Н.А. Деонтологічні основи сучасної реляційної техніки. Наукові записки: Серія Право. 2023. Вип. 14. С. 344-351.

Рік	2023
Ключові слова	юридична методологія, теорія юридичної аргументації, Р. Алексі, Г. Даубеншпек, деонтологічні практичні поняття, обов'язок, правила і принципи, зважування принципів, теорія раціонального юридичного дискурсу, норми для вирішення, нормативний вимір,

	аналітичний вимір
DOI	-
Одноосібне авторство	так
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	https://pravo.cuspu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/320/325

Гураленко Н.А., Вдовічен В.А. Єдність правознаходження в новій реляційній техніці. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 6. С. 700-704.

Рік	2023
Ключові слова	зв'язане і вільне правознаходження, тлумачення права, дальше творення права, норми для вирішення, юридична методологія, теорія юридичної аргументації, експертний стиль, Г. Даубеншпек
DOI	10.32782/2524-0374/2023-6/165
Одноосібне авторство	ні
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	http://www.lsej.org.ua/6_2023/165.pdf

Офіційний опонент

ПІБ	Балинська Ольга Михайлівна
Місце роботи	Львівський державний університет внутрішніх справ
Посада	Проректор (Основне місце роботи)
Факультет або інший структурний підрозділ	РЕКТОРАТ
Науковий ступінь	Доктор наук, 12.00.12 Філософія права
Дата отримання диплома доктора філософії (кандидата наук)	-
ORCID	0000-0002-0168-143X

Публікації за тематикою дисертації

Балинська О.М. Реляційна техніка у широкому і вузькому розумінні. Держава та регіони. Серія: Право. 2023. № 2. С. 265-269.

Рік	2023
Ключові слова	юридична методологія, теорія юридичної аргументації, Г. Даубеншпек, експертний стиль, історія реляційної техніки, структура реляційної техніки, методика, теорія норм, дихотомія
DOI	10.32782/1813-338X-2023.2.47
Одноосібне авторство	так
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні

Посилання	http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/2_2023/47.pdf
Балинська О.М. Різноманітні предмети і одноманітний результат зважування в контексті реляційної техніки. Наукові записки: Серія Право. 2023. Вип. 14. С. 327-334.	
Рік	2023
Ключові слова	юридична методологія, теорія юридичної аргументації, Г. Даубеншпек, норми для вирішення, юриспруденція інтересів і оцінок, аргументативна юриспруденція, інтерес, благо, принцип як веління оптимізації, принцип пропорційності
DOI	–
Одноосібне авторство	так
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	https://pravo.cuspu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/317

Балинська О.М., Бліхар М. Стандартна реляційна техніка учора, сьогодні і завтра. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 4. С. 638-644.

Рік	2023
Ключові слова	Г. Даубеншпек, юридична методологія, теорія юридичної аргументації, філологія права, правила і принципи, субсумція і зважування, основні і допоміжні норми
DOI	10.24144/2788-6018.2023.04.100
Одноосібне авторство	ні
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/09/102.pdf

Офіційний опонент

ПІБ	Бліхар Марія Миронівна
Місце роботи	Національний університет "Львівська політехніка"
Посада	Завідувач кафедри (Основне місце роботи)
Факультет або інший структурний підрозділ	Інститут права, психології та інноваційної освіти
Науковий ступінь	Доктор наук, 12.00.07 Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право
Дата отримання диплома доктора філософії (кандидата наук)	–
ORCID	0000-0003-2974-0419

Публікації за тематикою дисертації

Blikhar M. Argumentative constitutional trialism of norms in relational technique. Конституційно-правові академічні студії. 2023. № 1. Р. 25–30.

Рік	2023
-----	------

Ключові слова	constitutionalism, the norm of constitutional law, constitutional norm-making, basic and auxiliary norms, law-justifying and law-negating norms, theory of norms, juridical methodology, theory of juridical argumentation, H. Daubenspeck, expertise style
DOI	10.24144/2663-5399.2023.1.04
Одноосібне авторство	так
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	https://konstlegalstudies.com.ua/wp-content/uploads/2023/10/6.pdf

Балинська О.М., Бліхар М.М. Стандартна реляційна техніка учора, сьогодні і завтра. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 4. С. 638-644.

Рік	2023
Ключові слова	Г. Даубеншпек, юридична методологія, теорія юридичної аргументації, філологія права, правила і принципи, субсумція і зважування, основні і допоміжні норми
DOI	10.24144/2788-6018.2023.04.100
Одноосібне авторство	ні
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/09/102.pdf

Бліхар М., Бліхар В. Модерна реляційна техніка: дихотомія субсумції і зважування. Наукові записки: Серія Право. 2023. Вип. 14. С. 334-339.

Рік	2023
Ключові слова	юридична методологія, теорія юридичної аргументації, форми застосування права, теорія норм, правила і принципи, Г. Даубеншпек, Р. Алексі, експертний стиль, методика, норми для вирішення
DOI	-
Одноосібне авторство	ні
Містить державну таємницю / службову інформацію	ні
Посилання	https://pravo.cuspu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/318/323

Підтвердження

Я підтверджую, що:

- я належним чином уповноважений/а закладом освіти/науковою установою на подання цього повідомлення, і за потреби надам документ, який підтверджує ці повноваження
- усі відомості, викладені у цьому повідомленні, є достовірними

Документ підписаний електронним підписом

ЯКУБОВСЬКА НАТАЛІЯ ОЛЕКСІЇВНА

26.10.2023